

Kliimaministri määruse
„Kliima- ja energiaeesmärkidele suunatud projektide kaasrahastamise kord ja
tingimused valitsusasutustele ja nende hallatavatele asutusele“ eelnõu
seletuskiri

1. Sissejuhatus

Määrusega kehtestatakse riigi eelarvestrateegia meetme „Kliima- ja energiaeesmärkidel koostööprojektide osaline toetamine“ vahendite kasutamise tingimused ja kord valitsusasutustele ja nende hallatavatele asutustele. Määrus kehtestatakse atmosfääriõhu kaitse seaduse (AÕKS) § 161 lõike 3 alusel. Toetuse andmiseks kasutatakse Euroopa Liidu (EL) heitkogustega kauplemise süsteemi kasvuhoonegaaside lubatud heitkoguse ühikute enampakkumisest saadavat tulu. AÕKS § 161 lg 1 kohaselt kajastatakse riigi eelarvestrateegias enampakkumisest saadud tulu kasutamise kava, määratakse kliimapoliitikaga seotud meetmete sihtotstarve ning tulu kasutamise eest vastutavad ministrid. AÕKS § 161 lg 3 kohaselt võib meetme elluviimise eest vastutav minister kehtestada määrusega enampakkumisest saadud tulu kasutamise tingimused ja korra. Riigi eelarvestrateegia meetme „Kliima- ja energiaeesmärkidel koostööprojektide osaline toetamine“ elluviimise eest vastutab kliimaminister. Kuna meetme eesmärk on seotud mitme ministeeriumi valitsemisala valdkondade ja eesmärkidega, kaasati meetme tingimuste väljatöötamisse teisi ministeeriume.

Meede on loodud, et toetada kliima- ja energiapoliitika eesmärkidele suunatud projektides välisallikatest toetuse taotlemisel nõutava omafinantseeringu katmist valitsusasutustele ja nende hallatavatele asutustel. Eelnõukohases määruses sätestatakse toetuse andmise tingimused avatud taotlusvoorus, sealhulgas nõuded taotlejale, projektipartnerile ja taotlusele, ning taotluste menetlemise kord. Eelnõus sätestatakse abikõlblikud toetuse taotlejad, projektipartnerid ja tegevused ning toetuse piirmäärad ja -mahud. Eelnõukohase määrusega sätestatakse aruande esitamise ja taotlusvoorus eraldatud toetuste väljamaksmise kord. Juhul kui toetuse saaja ei järgi toetuse kasutamise tingimusi, on Keskkonnainvesteeringute Keskusel (edaspidi KIK) eelnõu järgi õigus väljamakstud toetussumma osaliselt või täielikult tagasi nõuda.

Määruse eelnõu ja seletuskirja on koostanud Kliimaministeeriumi kliimaosakonna peaspetsialist Brit-Beatrice Peri (605 1259, brit-beatrice.peri@kliimaministeerium.ee), strateegia, analüüsi ja digiarengu osakonna nõunik Krista Tõnisson (626 0727, krista.tonisson@kliimaministeerium.ee) ja kliimaosakonna nõunik Annika Varik (626 2961, annika.varik@kliimaministeerium.ee). Eelnõu koostamise aruteludes osalesid Haridus- ja Teadusministeeriumi teadus- ja arendustegevuse poliitika osakonna peaekspert Kristel Reim (735 4025, kristel.reim@hm.ee), Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi strateegilise planeerimise juht Martti Kalvik (625 6464, martti.kalvik@mkm.ee) ja strateegiaosakonna peaanalüütik Mario Lambing (625 6387, mario.lambing@mkm.ee) ning Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi põllumajanduskeskkonnapoliitika osakonna peaspetsialist Robert Kond (625 6208, robert.kond@agri.ee). Keskkonnainvesteeringute Keskusest panustasid määruse eelnõu ja seletuskirja koostamisse ringmajanduse ja ressursisäästu valdkonnajuht Rita Jürmann ([5880 0211](tel:58800211), rita.jurmann@kik.ee), ringmajanduse, ressursisäästu ja keskkonnateadlikkuse valdkonna projektikoordinaator Sirli Vaksman ([5880 0221](tel:58800221), sirli.vaksmann@kik.ee), projektikoordinaator Angelika Verš ([5880 0259](tel:58800259), angelika.versh@kik.ee) ning toetuste ja teenuste osakonna juht Tanel Oppi ([5880 0244](tel:58800244), tanel.oppi@kik.ee). Rahandusministeeriumist osalesid meetme aruteludel Euroopa Liidu poliitikatalituse nõunik Mari Lahtmets (5885 1430, mari.lahtmets@fin.ee) ja strateegiatalituse nõunik Tuuli Levandi (5885 1487, tuuli.levandi@fin.ee). Eelnõu ja seletuskirja õigusekspertiisi

tegid Kliimaministeeriumi õigusosakonna jurist Rene Lauk (626 2948, rene.lauk@kliimaministeerium.ee) ning Keskkonnainvesteeringute Keskuse riskiosakonna jurist Kaido Floren (5880 0232, kaido.floren@kik.ee).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu koosneb 23 paragrahvist, mis on jagatud nelja peatükki.

1. peatükk. Üldsätted

Eelnõu § 1 kirjeldab määruse reguleerimisala. Eelnõukohane määrus reguleerib riigi eelarvestrateegia meetme „Kliima- ja energiaeesmärkidel koostööprojektide osaline toetamine“ vahendite kasutamist valitsusasutuste ja nende hallatavate asutuste abiga.

Eelnõu § 2 kirjeldab toetuse andmise eesmärki. Eesmärgiks on toetada atmosfääriõhu kaitse seaduse § 161 lõikes 4 sätestatud kliima- ja energiaeesmärkide saavutamist, aidates kaasa neile eesmärkidele suunatud välisallikatest rahastatavates projektides nõutava omafinantseeringu katmisele valitsusasutuste ja nende hallatavatele asutuste poolt. Edaspidi viidatakse tegevusele sõnaga „kaasrahastamine“. Meetme eesmärgi saavutamiseks antakse toetust avatud taotlusvoorude kaudu. Toetuse taotlemise eeldusena tuleb arvestada, et projekti tegevused oleksid kooskõlas „ei kahjusta oluliselt“ põhimõttega („*do no significant harm*“) ja taristuga seotud tegevuste puhul tagataks asjakohaselt kliimakindlus.

Eelnõu §-s 3 määratletakse eelnõus kasutatud terminid. Välisallikateks võivad olla näiteks Interreg, LIFE, Horizon. Punktis 11 ja 12 nimetatud „kliimakindluse“ ja „ei kahjusta oluliselt“ põhimõtte definitsioonid ja nende järgimisega kaasnevad nõuded on toodud Riigi Tugiteenuste Keskuse kodulehel ¹.

Eelnõu § 4 kohaselt korraldab kliima- ja energiaeesmärkidel välisallikatest rahastatavate projektide omafinantseeringu katmiseks toetuse andmist Kliimaministeerium. Meetme rakendusüksuseks on määruse § 4 lõikes 2 määratud KIK. Meede on kehtestatud AÕKS § 161 lõike 3 alusel. Meetme suhtes kehtib Kliimaministeeriumi (varem Keskkonnaministeerium) ja KIKi vahel 19.02.2020 atmosfääriõhukaitse seaduse (edaspidi AÕKS) § 161 lõike 7 alusel sõlmitud haldusleping nr 1-6/20/5 (RT I, 21.02.2020, 9). See tähtajatu ja endiselt kehtiv haldusleping hõlmab erinevaid AÕKS § 161 alusel ellu viidavaid meetmeid. Muu hulgas näeb selle halduslepingu punkt 1.3 ette, et antavate ülesannete täpsem sisu kehtestatakse taotlusvoorude läbiviimiseks antavate keskkonnaministri määruste ja investeeringute ning muude tegevuste rahastamiseks kehtestatavate keskkonnaministri käskkirjadega, milles nähakse ette ka KIKile antava eraldise kogumaht ning sellest ülesannete täitmiseks vajalik KIKi administratiivkulude osa, nagu on ette nähtud ka määruse eelnõu § 4 järgnevates lõigetes. Järelevalvet KIKi tegevuse üle erinevate AÕKSi meetmete rakendusüksuse ülesannete täitmisel teeb lepingu punkti 4 kohaselt ministeerium.

Enne taotlusvooru avamist kehtestab kliiminister käskkirjaga meetme „Kliima- ja energiaeesmärkidel koostööprojektide osaline toetamine“ sees eelarve jagunemise kahe määruse vahel: avatavaks taotlusvooruks antud määruse „Kliima- ja energiaeesmärkidele suunatud projektide kaasrahastamise toetamise kord ja tingimused valitsusasutustele ja nende hallatavatele asutustele“ ning määruse „Kliima- ja energiaeesmärkidele suunatud projektide

¹ Kliimakindluse ja „ei kahjusta oluliselt“ põhimõtte definitsioon ja juhised Riigi Tugiteenuste Keskuse kodulehel <https://www.rtk.ee/toetused-ja-taotlemine/taotlejale-ja-toetuse-saajale/keskkonnanouded#Kliimakindlus>

kaasrahastamise kord ja tingimused kohalikele omavalitsustele, kõrgharidusasutustele ja teadusasutustele“ vahel. Samuti võib minister käskkirjaga täpsustada avatud taotlusvoorus toetatavaid valdkondi, eesmärki ja toetuse minimaalset ja maksimaalset määra ja mahtu määruses sätestatud toetuse minimaalse ja maksimaalse summa piires. Lisaks määratakse käskkirjaga KIKile meetme eelarvest vahendid taotlusvooriga kaasnevate halduskulude katteks. Sealjuures arvestatakse käskkirja koostamisel, et igal aastal ei ole kohustust kasutada ära kogu riigieelarve strateegiaga määratud aastaeelarvet, vaid vahendeid võib kasutada aastate lõikes paindlikult, näiteks kanda osa raha edasi järgmisesse aastasse. Tuleb ka arvestada, et sõltuvalt Euroopa Liidu heitkogustega kauplemise süsteemist tegelikult saadavast kauplemistulust võib meetme konkreetse aasta eelarvemaht osutuda väiksemaks riigi eelarvestrateegias kajastatust, mistõttu võib muutuda ka taotlusvooru eelarve.

2. peatükk. Toetuse andmine avatud taotlusvoorus

1. jagu. Üldnõuded

Eelnõu § 5 sätestab taotlejad, võimalikud projektipartnerid ning taotleja ja projektipartneri kohustused. Taotlejateks võivad olla valitsusasutused ja nende hallatavad asutused. Projektipartneriteks võivad olla valitsusasutused ja nende hallatavad asutused, kohalikud omavalitsused ja nende hallatavad asutused, riiklikud kõrgharidusasutused ning positiivselt evalveeritud teadusasutused ².

Eelnõu §-s 6 sätestatakse nõuded toetuse saajale analoogselt teiste toetusmeetmetega.

Eelnõu §-s 7 sätestatakse toetuse maksimaalsed lubatud osakaalud projekti eelarvest ning minimaalne ja maksimaalne toetusmaht projekti kohta. Valitsusasutustele ja nende hallatavatele asutustele omafinantseeringu kohustust kaasrahastamise toetuse summast ei ole määratud ehk toetuse osakaal põhirahastaja poolt katmata omafinantseeringu osast võib olla kuni 100%. Juhul kui projektis on mitu osapoolt ning mõni neist ei ole valitsusasutus ega tema hallatav asutus, tuleb vastavalt kulude jaotusele valitsusasutuse või tema hallatava asutuse ja partneri vahel partnerile toetuse andmisel lähtuda talle määruses ette nähtud omafinantseeringu määrast. Paragrahvi lõige 1 sätestab, et toetuse minimaalne summa on 10 000 eurot ning maksimaalne summa 500 000 eurot, kuid kliimaminister võib täpsustada toetuse piirmäärasid antud vahemikus käskkirjaga enne taotlusvooru avamist. Täpsustused esitatakse KIKi kodulehel hiljemalt taotlusvooru avamisel.

Eelnõu § 8 käsitleb kulude abikõlblikkuse perioodi. Projekti abikõlblikkuse periood on ajavahemik, millal projekti tegevused algavad ja lõpevad ning toetuse saajal tekivad projekti tulemuste saavutamiseks vajalikud kulud ja nende eest tasutakse. Projekti abikõlblikkuse periood vastab põhirahastaja määratud abikõlblikkuse perioodile. Tulenevalt heitkogustega kauplemise süsteemi enampakkumistulu kasutamise korrast, mille kohaselt peavad kauplemisperioodi 2021–2030 tulust eraldatud vahendid olema kasutatud hiljemalt 2033. aastaks, ei saa projekti abikõlblikkuse perioodi lõpp olla hiljem kui 31.12.2032. Lõppkuupäeva sätestamisel arvestati puhverajaga enampakkumistulu kasutamise tähtsaja suhtes.

Eelnõu § 9 sätestab, et kulu loetakse abikõlblikuks, kui kulu on abikõlblik põhirahastaja tingimustel. Määrusega ei kehtestata lisatingimusi kulude abikõlblikkusele, vaid abikõlblikeks loetakse kõik kulud, mis on abikõlblikud kaasrahastatavas projektis.

² Positiivselt evalveeritud teadusasutuste loetelu <https://etag.ee/tegevused/evalveerimine/korraline-evalveerimine/>

2. jagu. Kaasrahastamise tingimused

Eelnõu §-s 10 sätestatakse meetme tingimused. Esimeses lõikes nähakse ette, et taotleja saab tulla meetmest toetust taotlema enne, kui ta on esitanud rahastamistaotluse põhirahastajale. Selline tegevuste järjestus annab riigile võimaluse vajadusel suunata projektide sisu ning vähendada koormust riigieelarvele, kinnitades omafinantseeringu olemasolu asutustele, kes oleks omafinantseeringu katet vastasel juhul küsinud riigieelarvest. Põhjendatud juhul võib KIK taotluse vastu võtta ka siis, kui taotleja on juba esitanud põhirahastajale taotluse.

Teises lõikes tuuakse välja, et KIKil on õigus teha ettepanekuid projekti sisu muutmiseks, et projekt oleks rohkem kooskõlas kliima- ja energiaeesmärkidega. Ettepanekuid tehakse e-toetuse infosüsteemi kaudu.

Kolmanda lõiguga kinnitatakse, et kui projektil on Eestis mitu osapoolt ehk partnerit, tuleb partneritel kokku leppida, kes on põhipartner. Ühe projekti kohta saab taotluse esitada vaid üks partneritest ehk põhipartner.

3. peatükk. Taotlemine ja hindamine

1. jagu. Taotlemine, taotluste hindamise kord ja rahastamise otsustamine

Eelnõu § 11 sätestab taotluste esitamise ja esmase vastavuskontrolli nõuded. Esimese lõike kohaselt korraldab KIK sobivate projektide leidmiseks taotlusvooru ning kuulutab selle välja hiljemalt 30 tööpäeva enne taotluste esitamise tähtaega.

Teise lõike kohaselt esitatakse taotlus KIKile e-toetuse keskkonna vahendusel ja selle allkirjastab taotleja esindusõiguslik isik digitaalselt. Kui taotlejal ei ole esindajat, kes saaks taotlust digitaalselt allkirjastada, siis toetust taotleda ei saa. Kogu ülejäänud suhtlus projektiga seoses toimub e-toetuse keskkonnas ja e-toetuse kaudu edastatud dokumendid loetakse kätte toimetatuks. Vastava nõusoleku ja e-posti aadressi annab taotleja taotlemise käigus. Sama keskkond on KIKis kasutusel ka teiste meetmete puhul. Pikemas plaanis aitab spetsiaalne IT-platvorm hoida ühes kohas koos projektiga seotud dokumente ja sellega hoitakse kokku projekti haldamiseks kuluvat aega nii taotleja, toetuse saaja kui ka KIKi seisukohast.

Kolmas, neljas ja viies lõik sätestavad vormilised (lõige 3) ja sisulised (lõige 4) nõuded taotluse kohta, samuti nähakse ette, et taotleja on kohustatud esitama taotlusega koos kõik vajalikud lisadokumendid, mis aitavad kaasa taotluse nõuetele vastavuse hindamisele. KIK kontrollib taotluse vastavuse kontrollimisel ja menetlemisel, kas taotlus vastab kõikidele nõuetele ja kas esitatud on kõik vajalikud dokumendid.

Eelnõu § 12 kehtestab taotluste menetlemise korra. Üldjuhul on taotluse menetlemiseks ette nähtud 80 tööpäeva, kuid põhjendatud juhtudel võib KIK menetlusaega pikendada.

Eelnõu § 13 kirjeldab vormi- ja sisunõuetele vastavuse kontrolli, selles etapis taotlust hindepunktide alusel ei hinnata. KIK kontrollib taotleja, projektipartneri ja taotluse vastavust vorminõuetele ning hindab taotluse sisunõuetele vastavust § 11 lõike 4 alusel. Kui taotlejat, projektipartnerit või taotlust vastavuse kontrollil vormi- ja sisunõuetele vastavaks ei loeta, lõpetatakse taotluse menetlemine ja KIK teeb taotluse rahuldamata jätmise otsuse. Kui taotlus, projektipartner ja taotleja tunnistatakse nõuetele vastavaks, esitab KIK taotluse hindamiskriteeriumide alusel hindepunktide andmiseks hindamiskomisjonile.

Eelnõu § 14 kirjeldab taotluste hindamist hindamiskriteeriumide alusel. Paragrahvides 17 ja 18 sätestatud hindamiskriteeriumide alusel hindab taotlusi hindamiskomisjon. Hinnatavad näitajad koos kriteeriumide kohaldamise selgituste ning hindepunktidega on toodud eelnõu lisas. Hindamiskomisjoni koosseisu moodustab KIK. Hindamiskomisjoni kaasatakse eksperte ministeeriumidest ning taotlusvooru spetsiifikat arvestades võib komisjoni kaasata ka teisi asjatundjaid väljastpoolt ministeeriume. Juhul kui selgub mõne komisjoni liikme seotus mõne taotlusega, tuleb antud liikmel end selle taotluse hindamisest taandada. Kui komisjoni töös tuleb ette taotlus, mis vajab eksperdi kaasamist väljastpoolt komisjoni, võib komisjon seda teha. Vajaduse korral annab KIK taotlejale tähtaja taotluses esinevate puuduste kõrvaldamiseks. Taotluse hindamiskriteeriumide alusel hindamise juhendi, hindamislehe vormid ja komisjoni töökorra kinnitab KIK.

Eelnõu § 15 sätestab rahastamise otsuse tegemise tingimused. Taotluste hindamise tulemusena § 14 alusel moodustatakse pingerida, kus kõige rohkem punkte saanud taotlus on kõige ees. Rahastamisotsus tehakse vaid taotluste kohta, mis on saanud vähemalt 60% koondhindest. Rahastamisotsuseid tehakse kuni taotlusvooru eelarve ammendumiseni.

Kolmanda lõike kohaselt ei kuulu rahastamisele projektid, mis on saanud hindamiskriteeriumi „projekti vajalikkus“ alusel 0 punkti. Selle kriteeriumiga hinnatakse projekti vajalikkust prioriteetsete kliima- ja energiaeesmärkide täitmiseks ja see on kõige olulisem näitaja selles meetmes, arvestades, et ülejäänud tingimused on suuresti sõltuvad põhirahastaja tingimustest.

Neljanda lõike kohaselt võib taotluse rahuldada osaliselt, kui taotluse rahaline maht ületab taotlusvooru eelarve vaba jäägi või kõik tegevused ei ole põhjendatud, arvestades taotletud toetuse summat, projekti tegevusi ja nendega saavutatavaid tulemusi. Taotleja peab sellisel juhul esitama korrigeeritud taotluse.

Eelnõu §-s 16 nähakse ette taotluste rahuldamise otsuste, otsuste kehtetuks tunnistamise ja otsuste muutmise kord.

2. jagu. Hindamiskriteeriumid ja hinnatavad näitajad

Eelnõu §-des 17-18 kehtestatakse hindamiskriteeriumid, nende osakaalud ja iga kriteeriumi all hinnatavad näitajad. Hindamiskriteeriumid avalikustatakse KIKi kodulehel. Kriteeriumid on piisavalt paindlikud, et valida väga erinevate projektide hulgast välja suurima mõju ja potentsiaaliga projektid.

Esimeseks kriteeriumiks on projekti vajalikkus, mille all hinnatakse projekti mõju kliima- ja energiaeesmärkide ja kohustuste täitmisele eri sektorites ja valdkondades (transport, metsandus, maakasutus, hooned, energeetika, tööstus, jäätmed, põllumajandus, kestlik toidusüsteem). Projekti vajalikkus võib ilmned a mõjust kasvuhoonegaaside heite vähendamisele või kliimamuutustega kohanemisele.

Teiseks kriteeriumiks on projekti teostatavus, mille kaudu hinnatakse, kas projekti tegevused aitavad kaasa eeldatava tulemuse saavutamisele, valitud on õiged meetodid tulemuse saavutamiseks, projekti eelarve on realistlik ning projekti eestvedaja on eeldatava tulemuse saavutamiseks võimeline.

Kolmanda kriteeriumina hinnatakse projekti jätkusuutlikkust – kas projekt lõppeb lõpptulemusega, projekti tulemuste kasutamist (sh vajadusel ajakohastamist) jätkatakse edaspidi kindlasti ja projektiga luuakse kindlad eeldused jätkutegevusteks.

Neljanda kriteeriumina hinnatakse projekti ulatust ehk kas projekti mõju avaldub üle riigi, mingis suuremas piirkonnas või Eesti riigi maismaapiiri aladel, tegevus toimub Euroopa Liidu missioonides osalevates kohalikes omavalitsustes (Tallinna linn, Tartu linn, Pärnu linn, Rakvere linn, Saue linn, Viimsi vald) või nad on sellesse kaasatud või on mõju lokaalne ja avaldub mingis väikses piirkonnas (ühe kohaliku omavalitsuse piirides).

4. peatükk. Projekti elluviimise, kontrollimise, aruandluse ja tagasinõuete esitamise kord

Eelnõu § 19 sätestab toetuse saaja kohustused. Toetuse saaja on kohustatud lähtuma põhirahastaja tingimustest, arvestades samal ajal määruse §-s 16 sätestatud taotluse rahuldamise otsuses toodud võimalike lisatingimustega. Toetuse saaja peab tagama, et projektis ette nähtud tegevused ei kalduks kõrvale atmosfääriõhu kaitse seaduse § 161 lõikes 4 sätestatud kliima- ja energiaeesmärkidest, järgitakse „ei kahjusta oluliselt“ põhimõtet ning tagatud on kliimakindlus juhul, kui tegevus puudutab taristut.

Toetuse saajal tuleb pärast põhirahastaja poolt vahe- ja lõpparuande aktsepteerimist esitada vahe- ja lõpparuanne ning ettemakse kasutamist tõendavad kuludokumendid ka KIKile. Vahe- ja lõpparuanded esitatakse e-toetuse keskkonnas ning lisadokumendina esitatakse põhirahastaja aktsepteeritud vahe- või lõpparuanne.

Toetuse kasutamisel on oluline teavitada avalikkust, et projekti elluviimist toetatakse heitkogustega kauplemise süsteemi enampakkumistuludest. Toetuse saaja on kohustatud viitama projekti toetajale järgmiselt: „Projekti toetab Eesti riik Euroopa Liidu heitkogustega kauplemise süsteemi enampakkumistuludest“.

Tähtis on ka toetuse saaja kohustus informeerida KIKi kõikidest projekti käigus ilmnenu olulistest asjaoludest. See võimaldab KIKil viivitamata reageerida, kui projekti elluviimine ei ole enam otstarbekas või ilmnevad muud asjaolud, mis mõjutavad või võivad mõjutada toetuse saaja kohustuste täitmist.

Eelnõu § 20 näeb ette, et toetuse saaja võib teha projektis muudatusi, kui muudatused ei lähe vastuollu põhirahastaja tingimustega, põhiprojekti sisu ei muutu ning muudatustest on teavitatud KIKi e-toetuse keskkonna kaudu.

Eelnõu § 21 sätestab maksete ja maksetaotluste menetlemise korra. Esimene lõige näeb ette, et toetus makstakse toetuse saajale välja ettemaksetena. Ettemaksete tegemise graafik sätestatakse pärast rahastamise otsust, arvestades seejuures põhirahastuse väljamaksete ajakava ja sellega seotud tingimusi. Toetuse saamiseks tuleb toetuse saajal esitada väljamaksetaotlus pärast seda, kui põhirahastajalt on saadud rahastamise otsus.

Neljas lõige näeb ette, et maksetaotluse menetlemise tähtaega võib pikendada, kui aruandes või maksetaotluses on puudusi, mille toetuse saaja peab kõrvaldama, näiteks kui KIK küsib toetuse saajalt projekti elluviimist puudutavaid lisaandmeid või -dokumente või põhjendusi.

Eelnõu §-s 22 sätestatakse toetuse tagasinõudmise tingimused. Esimeses lõikes märgitakse, et juhul kui põhirahastaja ei aktsepteeri mingeid projekti kulusid või nõuab toetuse tagasi, tuleb toetuse saajal toetus samas proportsioonis ja samadel alustel tagasi maksta ka KIKile. Teises lõigus sätestatakse, et KIKil on õigus nõuda toetust tagasi ka juhul, kui projekti tegevused ei ole lähtunud atmosfääriõhu kaitse seaduse § 161 lõikes 4 sätestatud kliima- ja

energiaeesmärkidest, tagatud ei ole kliimakindlus või lähtunud ei ole „ei kahjusta oluliselt“ põhimõttest.

Enne toetuse tagasinõudmist kuulatakse toetuse saaja ära ehk antakse talle võimalus tagasinõudeotsuse kohta vastuargumendid esitada. Taotluse rahuldamise otsuse muutmise või kehtetuks tunnistamise otsuse eelnõu saadetakse toetuse saajale arvamuse ja vastuväidete esitamiseks haldusmenetluse seaduse § 40 kohaselt. Esitatavate väidete tõendamiseks tuleb lisada asjakohased dokumendid.

Kui toetuse saaja ei ole tagastanud toetuse summat tähtajaks, on ta kohustatud maksma tähtpäevaks tasumata summalt viivist 0,1 protsenti iga toetuse tagasimaksmisega viivitatud kalendripäeva eest, kuid kogusummas mitte rohkem kui tagasinõutav toetussumma. Toetuse tagasimaksmisel laekunud maksetest loetakse kõigepealt tasutuks viivis, seejärel tagastamisele kuuluv toetus. Toetuse tagasinõudmise otsus on sundtäidetav atmosfääriõhu kaitse seaduse § 182¹ lõike 3 kohaselt ja täitemenetluse seadustiku § 2 lõike 1 punkti 21 tähenduses. See tähendab, et kui toetust 60 päeva jooksul otsuse avaldamisest e-toetuse keskkonnas tagasi ei maksta, annab KIK otsuse kohtutäiturile sundtäitmiseks.

Eelnõu §-s 23 sätestatakse KIKi tehtava järelevalve alused. Riikliku rahastamise süstemaatiline ja põhjalik järelevalve on väga oluline avalike vahendite nõuetekohase ja efektiivse kasutamise tagamiseks. KIK teeb järelevalvet töökorralduse ja -plaanide ning riskianalüüside ja kogemuste põhjal. Järelevalve käigus uuritakse projektide hanke- ja raamatupidamisdokumente, küsitakse selgitusi ja tehakse muid järelevalvetoiminguid. Kui tuvastatakse nõuete rikkumine, kaalub KIK selle alusel toetuse tagasinõudmist. On olnud juhtumeid, kus järelevalve tulemusel on esitatud avaldus politseile kriminaalmenetluse alustamiseks.

Lõige 1 võtab kokku KIKi õigused ning taotleja, projektipartneri ja toetuse saaja kohustused kontrolli tegemisel. Tegemist on seni kehtinud põhimõtetega, mis nüüd määruses sõnastatakse. Lõige 2 sätestab, millal KIKi kontrollimise õigus kehtib, lähtudes projekti tulemi säilitamise kohustusest.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu on kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga 2003/87/EÜ, millega luuakse ühenduses kasvuhoonegaaside saastekvootidega kauplemise süsteem ja muudetakse nõukogu direktiivi 96/61/EÜ, ja otsusega (EL) 2015/1814, mis käsitleb ELi kasvuhoonegaaside heitkogustega kauplemise süsteemi turustabiilsusreservi loomist ja toimimist ning millega muudetakse direktiivi 2003/87/EÜ.

Eelnõu alusel ei anta riigiabi, kuna toetust antakse majandustegevusega mittetegelevatele valitsusasutustele või nende hallatavatele asutustele.

4. Määruse mõju

Eelnõu avaldab mõju elu- ja looduskeskkonnale. Meetme eesmärk on toetada valitsusasutusi ja nende hallatavaid asutusi kliima- ja energiaeesmärkide saavutamises, tagades nõutava omafinantseeringu katmise välisallikatest rahastatavate projektides. Meetmest kavandatud tegevused avaldavad mõju kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamisele, energiatõhususe suurendamisele, taastuvenergia osakaalu suurendamisele ja kliimamuutustega kohanemisele Eestis.

Esitatavaid projektitaotlusi hinnatakse määruses sätestatud üldiste kriteeriumide ja määruse lisas 1 kinnitatud täpsemate hindamiskriteeriumide alusel.

Määrusega kehtestatakse riigi eelarvestrateegia meetme „Kliima- ja energiaeesmärkidel koostööprojektide osaline toetamine“ vahendite kasutamise tingimused ja kord kohalikele omavalitsustele, riiklikele kõrgkoolidele ning positiivselt evalveeritud teadusasutustele. Määruses sätestatud põhimõtted muudavad vahendite jaotamise läbipaistvamaks. Meede aitab täita AÕKSi § 161 lõike 4 kohast eesmärki vähemalt 50% enampakkumisel saadud tulust kasutada kasvuhoonegaaside heitkoguse teket piiravate eesmärkide rahastamiseks.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, rakendamiseks vajalikud kulud ja rakendamise eeldatavad tulud

Toetuseks kasutatavad summad laekuvad lubatud heitkoguse ühikute müügist ja need kajastatakse riigieelarves. Toetuse kogumaht on kooskõlas riigi eelarvestrateegiaga ning täpse taotlusvooru eelarve kinnitab minister käskkirjaga. Määruse täitmise korraldamiskulud kaetakse ministriumi tegevuskuludest, välja arvatud taotlusvooriga seotud halduskulud, milleks kasutatakse riigi eelarvestrateegia meetme „Kliima- ja energiaeesmärkidel koostööprojektide osaline toetamine“ vahendeid.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras.

7. Eelnõu kooskõlastamine

Eelnõu esitatakse kooskõlastamiseks eelnõude infosüsteemi (EIS) kaudu Rahandusministeeriumile, Välisministeeriumile, Kaitseministeeriumile, Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumile, Haridus- ja Teadusministeeriumile, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile, Sotsiaalministeeriumile, Siseministeeriumile Kultuuriministeeriumile ning Keskkonnainvesteeringute Keskusele.